

A. ΤΙ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΚΑΝΩ ΩΣ ΓΟΝΙΟΣ ΟΤΑΝ ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Ο ρόλος της οικογένειας στο θέμα της αντιμετώπισης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού είναι ιδιαίτερα σημαντικός τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και σε επίπεδο παρέμβασης.

➤ **Πρόληψη και διάγνωση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού**

Ένα συχνό συναίσθημα των γονιών είναι η αμηχανία για το πώς μπορούν να προσεγγίσουν το παιδί τους και να συζητήσουν μαζί του ένα θέμα, όπως είναι η σχολική βία και ο εκφοβισμός.

Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντικό :

- Να καλλιεργήσετε την επικοινωνία με το παιδί σας.
- Να παρακολουθήσετε τη συμπεριφορά του, τηρώντας ένα καθημερινό ημερολόγιο καταγραφής των αντιδράσεών του ή πιθανής αλλαγής συνηθειών του.
- Να υποστηρίξετε θετικές κοινωνικές εμπειρίες που τυχόν προκύπτουν από το φιλικό ή το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον ή ως πληροφόρηση από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.
- Να του δείξετε πώς να διαχειρίζεται με υπευθυνότητα το διαδίκτυο.
- Να συζητήσετε για τον εκφοβισμό.
- Να γίνετε πρότυπο συμπεριφοράς.
- Να παρακολουθήσετε κάποιο σχολείο γονέων.

➤ **Πώς μπορώ να καταλάβω αν το παιδί μου εμπλέκεται σε περιστατικά βίας και εκφοβισμού;**

Ενδείξεις ότι ένα παιδί μπορεί να έχει πέσει «θύμα» σχολικού εκφοβισμού είναι οι ακόλουθες:

- Σημεία στρες – με το να είναι κακοδιάθετο, συνεσταλμένο ή κλαμένο ή με το να ενοχλεί έναν μικρότερο αδερφό/ή ή φίλο/η.
- Βρίσκει δικαιολογίες, για να μην πάει στο σχολείο, αναφέροντας, για παράδειγμα, ότι έχει πονοκέφαλο ή πόνο στο στομάχι.
- Φαίνεται αναστατωμένο μετά τη χρήση του διαδικτύου ή κινητού τηλεφώνου – δείχνει μυστικοπάθεια και απροθυμία να μιλήσει σχετικά με τις online δραστηριότητές του.
- Φέρει διάφορα σημάδια στο σώμα του και έχει ανεξήγητες εκδορές.
- Παρουσιάζει αλλαγές στις διατροφικές του συνήθειες.
- Έχει φθαρμένα ρούχα, σπασμένα αντικείμενα ή απώλεια χρημάτων.
- Έχει ανήσυχο ύπνο.
- Παρουσιάζει παλινδρόμηση σε θέματα τουαλέτας και βρέχει το κρεβάτι του.

➤ **Παρέμβαση σε περιστατικά σχολικής βίας και εκφοβισμού**

Αν πιστεύετε ότι το παιδί σας είναι «θύμα» εκφοβισμού, μην πανικοβληθείτε, προσπαθήστε να έχετε ανοιχτό μυαλό. Ο ρόλος – κλειδί είναι να το ακούτε, να το ηρεμείτε, να του επιβεβαιώνετε ότι η κατάσταση μπορεί να βελτιωθεί, όταν υπάρχει δράση.

Επιπλέον κινήσεις που μπορείτε να κάνετε, αν το παιδί σας έχει πέσει «θύμα» εκφοβισμού:

- Εκτιμήστε με ποιον τρόπο το παιδί σας επηρεάζεται από τον εκφοβισμό και αναζητήστε θεραπευτική ή άμεση βοήθεια, εάν είναι αναγκαίο. Αν το παιδί σας παραπονιέται για μεγάλο χρονικό διάστημα ότι έχει σωματικούς πόνους, αν παρατηρείτε ότι έχει δυσκολίες στον ύπνο ή αν αρνείται επίμονα να πάει στο σχολείο, επισκεφτείτε έναν ειδικό ψυχικής υγείας για παιδιά.

- Εξηγήστε στο παιδί σας ότι δεν πρέπει να κατηγορεί τον εαυτό του/της για οτιδήποτε του συμβαίνει και ότι το αγαπάτε γι' αυτό που είναι. Εάν εσείς οι ίδιοι εγκλωβιστείτε στο γιατί το δικό σας παιδί έγινε «θύμα» εκφοβισμού (π.χ. θέματα που αφορούν τον σεξουαλικό προσανατολισμό), αναζητήστε βοήθεια για τον εαυτό σας, ώστε να είστε σε θέση να βοηθήσετε το παιδί σας.
- Καθησυχάστε το παιδί σας, επιβεβαιώνοντάς του ότι οι ενήλικες του σχολείου του/της ή των εξωσχολικών δραστηριοτήτων του είναι ενήμεροι για την παρενόχληση και ότι κάνουν οτιδήποτε είναι απαραίτητο, για να την σταματήσουν.
- Βοηθήστε το παιδί σας να ξεχωρίσει 2 – 3 άτομα από το προσωπικό του σχολείου με τα οποία μπορεί να επικοινωνήσει σε περίπτωση που το χρειάζεται. Κάθε φορά που το παιδί σας, σας αναφέρει ότι κάποιος από το προσωπικό του παρείχε βοήθεια ή υποστήριξη είναι καλό να του στέλνετε ένα σύντομο μήνυμα στο οποίο θα του εκφράζετε την εκτίμησή σας.
- Συζητήστε με το παιδί σας για τα βήματα που πρέπει να κάνει, για να προστατεύει τον εαυτό του/της και συναισθηματικά και σωματικά.
- Ενθαρρύνετε το παιδί σας να πάρει μέρος σε εξωσχολικές δραστηριότητες που ενισχύουν τα δυνατά του/της σημεία και κάντε το να αισθάνεται ασφαλές, σημαντικό και αποδεκτό
- Προσπαθήστε να κάνετε καθετί δυνατό ώστε να έρθει το παιδί σας σε επικοινωνία με παιδιά ή ενήλικες που έχουν θετική στάση ζωής (π.χ. κάποιο μέλος της διευρυμένης οικογένειας, δάσκαλο, προπονητή, μέλος εθελοντικής ομάδας) με τους οποίους το παιδί σας έχει σχέση. Συγκεκριμένα, προσπαθήστε να έχει το παιδί σας άμεση επικοινωνία με υποστηρικτικούς φίλους
- Εμπλακείτε στις σχολικές ή άλλες δραστηριότητες του παιδιού σας και υποστηρίξτε την εφαρμογή πολιτικής και προγραμμάτων που αποκηρύσσουν την προκατάληψη και εξαίρουν τη διαφορετικότητα.

➤ **Τί μπορώ να κάνω ως γονέας παιδιού που εκφοβίζει;**

Αν αντιληφθείτε ο ίδιος ή δεχθείτε την πληροφορία ότι το παιδί σας εκφοβίζει κάποιο άλλο παιδί, ακόμα κι αν δεν έχετε τη δική του επιβεβαίωση, είναι σημαντικό να ακολουθήσετε τις παρακάτω προτάσεις, προσαρμόζοντας τις στη δική σας προσωπικότητα:

- Προσπαθήστε να προσεγγίσετε το παιδί σας και να εκμαιεύσετε με υπομονή και ηρεμία τη δική του «αλήθεια». Σε περίπτωση που το ίδιο αρνείται να μιλήσει, είναι θεμιτό να του «αποκαλύψετε» τις πληροφορίες που έχετε λάβει – όχι το πρόσωπο που σας τις έχει δώσει – διαβεβαιώνοντάς το ότι σημαντικό είναι να «μοιραστεί» μαζί σας το πώς ξεκίνησε η συγκεκριμένη συμπεριφορά και πώς αισθάνεται με αυτό που συμβαίνει και όχι το γιατί.
- Είναι σημαντικό να αποφύγετε τον καταλογισμό ευθυνών στο παιδί σας – ιδιαίτερα σ' αυτή τη φάση – προκειμένου να αποφύγετε την ενοχοποίησή του. Στόχος είναι η συνειδητοποίηση της συμπεριφοράς του και των συνεπειών της για το άλλο παιδί.
- Αποφύγετε να επιβάλλετε οποιαδήποτε μορφή τιμωρίας και ενημερώστε το παιδί σας για τις κινήσεις που πρόκειται να κάνετε και τη βοήθεια –σχολείου ή κάποιου ειδικού– που σκέφτεστε να ζητήσετε.
- Διατυπώστε την άποψή σας σχετικά με το συγκεκριμένο γεγονός, αλλά και γενικότερα σχετικά με τα θέματα βίας ή εκφοβισμού, με ειλικρίνεια, αποφεύγοντας και να δραματοποιήσετε την παρούσα

B. ΔΕΚΑ ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΓΟΝΕΙΣ ΠΟΥ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΙ ΜΕ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΒΙΑΣ Ή ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

1. Γίνετε θετικό πρότυπο για το παιδί σας. Δείξτε στο παιδί σας ανοχή, σεβασμό και ευγένεια, με το να συμπεριφέρεστε ευγενικά στους άλλους ανθρώπους. Αμφισβητήστε ρατσιστικές,

ομοφοβικές, σεξιστικές ή υποτιμητικές απόψεις μπροστά στο παιδί σας. Να θυμάστε ότι τα παιδιά σας παρατηρούν πάντα.

2. Εξηγήστε στο παιδί σας απλά και κατανοητά γιατί είναι σημαντικό να μην πληγώνει τους άλλους με λόγια και πράξεις. Συζητήστε με το παιδί σας για τη βία και τις επιπτώσεις της με αφορμή βιβλία, ταινίες, παιχνίδια, σχέσεις με φίλους και συγγενείς. Διδαχτείτε και διδάξτε τεχνικές επίλυσης συγκρούσεων, επίδειξη σωστών αντιδράσεων (που δεν περιλαμβάνουν λεκτική ή φυσική επίθεση) σε περίπτωση έντονων συναισθημάτων θυμού.
3. Παρατηρήστε το παιδί σας και ενθαρρύνετέ το να μιλήσει για όσα συμβαίνουν στο σχολείο του. Ασχοληθείτε με το παιδί σας, μάθετε πού βρίσκεται, όταν λείπει, με ποιους κάνει παρέα και με ποιους έχει άσχημες σχέσεις. Ενθαρρύνετε το παιδί να αναφερθεί σε καταστάσεις που έχει δει ή ακούσει και δεν του φαίνονται ευγενικές και έχουν αναστατώσει αυτό ή κάποιο άλλο παιδί. Δείξτε του τί σημαίνει να είναι καλός φίλος και πώς να φροντίσει κάποιο παιδί που φαίνεται λυπημένο ή φοβισμένο.
4. Αν υποψιάζεστε ότι το παιδί σας μπορεί να εμπλέκεται σε περιστατικά εκφοβισμού, μείνετε ψύχραιμοι και μην αντιδράσετε, πριν να είστε σίγουροι για το τι έχει συμβεί. Ένα συχνό συναίσθημα των γονιών, όταν έρχονται αντιμέτωποι με θέματα όπως η βία ή ο σχολικός εκφοβισμός, είναι η αμηχανία, ο θυμός ή ο φόβος. Στις περιπτώσεις αυτές, η ψυχραιμία είναι η καλύτερη τακτική. Διερευνήστε τα γεγονότα, μιλήστε με το παιδί, βεβαιωθείτε ότι έχετε επαρκή πληροφόρηση σχετικά με το τί έχει συμβεί. Η ψυχραιμία διευκολύνει τον αποτελεσματικό χειρισμό μιας αντικειμενικά δύσκολης συναισθηματικά κατάστασης.
5. Μιλήστε με το παιδί σας και κάντε το να αισθανθεί ασφάλεια και υποστήριξη. Η επικοινωνία με το παιδί, η ύπαρξη εμπιστοσύνης, η ειλικρίνεια είναι κρίσιμες για την αντιμετώπιση περιστατικών βίας ή εκφοβισμού. Μιλήστε με το παιδί σας και ακούστε το παιδί σας, πείστε το να μοιραστεί μαζί σας πώς φέρεται και πώς αισθάνεται. Προσπαθήστε να το καταλάβετε, να το ηρεμήσετε και να το κάνετε να αισθανθεί ασφάλεια.
6. Αποφύγετε τον καταλογισμό ευθυνών και την τιμωρία και προσπαθήστε να το βοηθήσετε να συνειδητοποιήσει τι του συμβαίνει και διαβεβαιώστε το πως το αγαπάτε γι' αυτό που είναι. Μην το πιέζετε να φανεί σκληρό και ανθεκτικό και να μην εκδηλώσει τα συναισθήματά του.
7. Διαβεβαιώστε το παιδί ότι τα πράγματα θα βελτιωθούν, αν λάβετε τα κατάλληλα μέτρα. Διαβεβαιώστε το παιδί σας ότι αυτό που βιώνει δεν είναι μια μόνιμη κατάσταση και πως τα πράγματα θα αλλάξουν. Δώστε του ελπίδα και βοηθήστε το να δράσει. Τονώστε την αυτοπεποίθησή του μέσα από αθλητικές ή άλλες δραστηριότητες.
8. Συνεργαστείτε με το σχολείο. Κανείς δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τον εκφοβισμό μεμονωμένα – απαιτείται συνεργασία με τους δασκάλους, τη διοίκηση του σχολείου, τα μέλη της κοινότητας, άλλους γονείς και τα ίδια τα παιδιά. Απευθυνθείτε άμεσα στον δάσκαλο του παιδιού σας, μοιραστείτε το πρόβλημα και αναζητήστε λύσεις. Μιλήστε με τη διεύθυνση του σχολείου, αν απαιτούνται γενικότερα μέτρα. Μη διστάσετε να αναζητήσετε εξειδικευμένη συμβουλευτική ή ψυχολογική υποστήριξη για εσάς ή το παιδί σας.
9. Ενημερωθείτε και αναζητήστε εξειδικευμένη βοήθεια και υποστήριξη. Η ετοιμότητα των γονιών να αντιδράσουν σε περιστατικά εκφοβισμού είναι ιδιαίτερα σημαντική. Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα φαινόμενα είναι κρίσιμη. Ενημερωθείτε μέσα από βιβλία, ιστοτόπους και ενημερωτικές εκπομπές. Παρακολουθήστε Σχολές Γονέων και συζητήστε με ειδικούς ψυχολόγους θέματα πρόληψης και αντιμετώπισης της επιθετικότητας με στόχο την εξασφάλιση της ασφάλειας των παιδιών σας. Αν αισθάνεστε ότι δεν μπορείτε να διαχειριστείτε την κατάσταση, αναζητήστε βοήθεια για τον εαυτό σας, ώστε να είστε σε θέση να βοηθήσετε το παιδί σας.
10. Ενθαρρύνετε το παιδί σας να λάβει μέρος σε εκδηλώσεις / δραστηριότητες κατά του εκφοβισμού. Ευαισθητοποιήστε το παιδί σας σχετικά με φαινόμενα βίας και εκφοβισμού. Συζητήστε μαζί του με κάθε αφορμή και ενθαρρύνετέ το να μετέχει σε εκδηλώσεις, ομάδες και δραστηριότητες που ενισχύουν το ομαδικό πνεύμα και βοηθούν στην κατανόηση και στην

ανοχή της διαφορετικότητας.

- ✚ Τα παραπάνω αποτελούν κάποιες άμεσες δράσεις στις οποίες μπορεί να προβεί η οικογένεια, όταν αντιλαμβάνεται περιστατικά βίας και εκφοβισμού. Κάθε περίπτωση είναι διαφορετική και απαιτεί εξατομικευμένους χειρισμούς. Το πρόβλημα του εκφοβισμού και της βίας στο σχολείο είναι σύνθετο και απαιτεί συνεργασία και επικοινωνία όλων των εμπλεκόμενων.

Γ. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΟΛΙΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟ

- ❖ Το παρόν ερωτηματολόγιο αποσκοπεί στο να βοηθήσει τους γονείς και κηδεμόνες να καταγράψουν και να συστηματοποιήσουν συγκεκριμένες εμπειρίες, στάσεις, συμπεριφορές και συναισθήματα που ενδεχομένως να συνδέονται με περιστατικά βίας και εκφοβισμού. Ο βασικός στόχος του ερωτηματολογίου είναι να εντοπίσετε τυχόν προβλήματα που αντιμετωπίζει το παιδί σας και που θα μπορούσαν να το ωθήσουν να ασκήσει ή να δεχτεί σχολικό εκφοβισμό. Επιπλέον το ερωτηματολόγιο θα σας βοηθήσει να εντοπίσετε τις πιθανές πηγές των προβλημάτων αυτών.
- ❖ Μπορείτε να συμπληρώσετε το ερωτηματολόγιο και σε μορφή google form ώστε οι απαντήσεις σας να καταγραφούν στατιστικά στον παρακάτω σύνδεσμο:
<https://docs.google.com/forms/d/1tTRxeCUemlsH-ew4irC-qgl-eCaNidyFUqxwSQ3cgpo/edit?usp=drivesdk>
(Οι απαντήσεις σας δίνονται ανώνυμα).

Ερωτηματολόγιο

1. Είναι πιθανόν ανάμεσα στους συμμαθητές του παιδιού σας να υπάρχουν παιδιά από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (παιδιά μεταναστών, αλλόδοξοι ή αλλόθρησκοι μαθητές, παιδιά με προβλήματα υγείας ή κάποια σωματική μειονεξία, παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες κλπ). Ποια εικόνα σας μεταφέρει το παιδί σας για τα παιδιά αυτά ;
2. Είναι πιθανό το παιδί σας να ανήκει σε μια από τις παραπάνω κατηγορίες; Ποια εικόνα σας μεταφέρει για τη στάση των συμμαθητών του προς αυτό;
3. Πόσο συχνά ρωτάτε το παιδί σας πώς τα πέρασε στο σχολείο; Διαπιστώνετε ότι μπορεί την ερώτηση αυτή να την απευθύνετε: *Επιλέξτε μία απάντηση.*
  - Μέρα παρά μέρα
  - Μια φορά την εβδομάδα
  - Λιγότερο συχνά
4. Στην παραπάνω ερώτηση διαπιστώνετε συνήθως ότι το παιδί σας :
  - Αντιδρά αδιάφορα
  - Αντιδρά θυμωμένα
  - Απαντάει αόριστα
  - Άλλο:
5. Εσείς πώς αντιδράτε αντίστοιχα;
6. Διαπιστώνετε ότι το παιδί σας παρουσιάζει ξαφνικά κάμψη ως προς το ενδιαφέρον του για το σχολείο και τις σχολικές του επιδόσεις. Ποια είναι η δική σας αντίδραση;
  - Συζητάτε μαζί του για την αλλαγή αυτή και αναζητάτε τους λόγους

- Επικοινωνείτε με τους δασκάλους / καθηγητές του.
  - Συζητάτε το θέμα της αλλαγής με γονείς άλλων συμμαθητών .
  - Απευθύνεστε σε κάποιον ειδικό.
  - Θεωρείτε ότι είναι κάτι φυσιολογικό και περιμένετε να επανέλθει η παλιά του εικόνα.
7. Πόσο συχνά επικοινωνείτε με το σχολικό περιβάλλον του παιδιού σας; *Επιλέξτε μία απάντηση.*
- Πολύ συχνά
  - Λιγότερο συχνά
  - Σπάνια
  - Καθόλου
8. Πόσο συχνά δέχεστε πληροφόρηση για τη συμπεριφορά του παιδιού σας στο σχολείο εκτός των ωρών διδασκαλίας
Να επιλέξετε μία απάντηση.
- Πολύ συχνά
  - Λιγότερο συχνά
  - Σπάνια
  - Καθόλου
9. Πώς αντιδράτε σε περίπτωση που σας επισημαίνονται από το σχολικό περιβάλλον προβλήματα συμπεριφοράς του παιδιού σας ; *Να επιλέξετε μία απάντηση .*
- Τα θεωρείτε φυσιολογικά λόγω ηλικίας / εφηβείας
  - Σας ανησυχούν, αλλά θα τα αντιμετωπίσει το σχολείο
  - Σας ανησυχούν και τα συζητάτε στο πλαίσιο της οικογένειας
  - Σας ανησυχούν και καταφεύγετε στους ειδικούς
10. Πόσο συχνά έχει το παιδί σας επαφή με συμμαθητές εκτός σχολείου; *Να επιλέξετε μία απάντηση.*
- Πολύ συχνά
  - Λιγότερο συχνά
  - Σπάνια
  - Καθόλου
11. Πόσο συχνά έχετε τη δυνατότητα να συνομιλήσετε με συμμαθητές του παιδιού σας ; *Επιλέξτε μία απάντηση.*
- Λιγότερο συχνά
  - Σπάνια
  - Καθόλου
12. Πόσο συχνά έχετε τη δυνατότητα να συνομιλήσετε με γονείς συμμαθητών του παιδιού σας; *Επιλέξτε μία απάντηση.*
- Πολύ συχνά
  - Λιγότερο συχνά
  - Σπάνια
  - Καθόλου
13. Είναι πιθανό το παιδί σας να είναι οπαδός ενός αθλητικού συλλόγου. Πώς περιγράφετε τη στάση του απέναντι στην ομάδα του; Πόσο ενθαρρύνετε ή αποθαρρύνετε τη στάση του αυτή;
14. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι γνωρίζετε τη δραστηριότητα του παιδιού σας ως φίλαθλου; *Επιλέξτε μία απάντηση.*
- Μέτρια
  - Λίγο
  - Καθόλου
15. Διαπιστώνετε ότι το παιδί σας επιχειρεί να αναστείλει μια σειρά από δραστηριότητες που θεωρούσε σημαντικές (π.χ ένα χόμπι) με το αιτιολογικό πως « δε θέλει να ξεχωρίζει». Πιθανοί λόγοι κατά τη γνώμη σας;
- Το κάνει κάτω από την πίεση των συνομηλίκων του
  - Συνειδητοποιεί την αδυναμία της οικογένειας να ανταπεξέλθει οικονομικά

- Άλλο:
16. Διαπιστώνετε ότι το παιδί σας γίνεται όλο και πιο απαιτητικό σε καταναλωτικά είδη που εσείς δε θεωρείτε «πρώτης ανάγκης» (π.χ ακριβό κινητό τηλέφωνο κτλ). Κατά την εκτίμησή σας , πού οφείλεται το αίτημα αυτό; Πόσο διατεθειμένος/ η είστε να ανταποκριθείτε; Πώς σκοπεύετε να το χειριστείτε;
  17. Διαπιστώνετε ότι το παιδί σας περνά παραπάνω από 2-3 ώρες την ημέρα στον υπολογιστή. Έχετε εικόνα της δραστηριότητάς του στο διαδίκτυο; Εάν όχι πού οφείλεται αυτό;
    - Στην αδυναμία να παρέμβετε
    - Στην άγνοιά σας για το διαδίκτυο
    - Στο ότι έχει τη συναίνεσή σας.
    - Άλλο:
  18. Έχετε αντιληφθεί αλλαγή στη συμπεριφορά του παιδιού σας σε συνάρτηση με τη δραστηριότητά του στο ίντερνετ; Αν ναι, πώς θα περιγράφατε την αλλαγή αυτή;
    - Έχει γίνει πιο σκεπτικό
    - Έχει γίνει πιο επιθετικό
    - Έχει γίνει λιγότερο ομιλητικό
    - Έχει μειώσει τις εξόδους από το σπίτι
  19. Γνωρίζετε τα αίτια της αλλαγής αυτής ;
Ναι
Όχι
  20. Το παιδί σας συμμετέχει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (facebook, Instagram κτλ). Σας έχει ενημερώσει / ζητήσει την συναίνεση;
Ναι
Όχι
  21. Πώς αντιδράσατε σε κάθε περίπτωση από τις παραπάνω και γιατί;
  22. Έχετε αγοράσει στο παιδί σας συσκευές που του επιτρέπουν να συμμετέχει στα «μέσα κοινωνικής δικτύωσης» εκτός σπιτιού; Έχετε εικόνα για τον τρόπο με τον οποίο τα χρησιμοποιεί;
  23. Εκτιμάτε ότι είναι φυσιολογικό το παιδί σας να παίρνει μαζί του τέτοιες συσκευές στο σχολείο;
Ναι
Όχι
  24. Τι θα περιμένατε από το σχολικό περιβάλλον να κάνει;
  25. Ποια προσέγγιση διαπαιδαγώγησης εφαρμόζετε; *Επιλέξτε μία απάντηση .*
    - Δημοκρατική (διάλογος, συζήτηση, απόφαση)
    - Επιτρεπτική (επιείκεια ,είστε περισσότερο φίλος παρά γονιός, λέτε λίγα «όχι)
    - Αυταρχική (αυστηρότητα , απειλές, τιμωρίες , υψηλές προσδοκίες)
  26. Πώς θα περιγράφατε τη συζυγική σας σχέση; *Επιλέξτε μία απάντηση.*
    - Αρμονική
    - Τυπική
    - Αδιάφορη
    - Συγκρουσιακή
  27. Το παιδί σας σε ποιο βαθμό είναι ενήμερο για το ζήτημα αυτό και με ποιον/ποιους τρόπους ενημερώνεται;
  28. Πώς θα χαρακτηρίζατε τις σχέσεις μεταξύ των παιδιών σας; *Επιλέξτε μία απάντηση.*
    - Φυσιολογικές
    - Με έντονες και συχνές αντιπαραθέσεις

- Βίαιες
- Χειριστικές του ενός προς τον άλλο

29. Αν δεν τις θεωρείτε φυσιολογικές, πού νομίζετε ότι οφείλονται; Πώς σχεδιάζετε να τις αντιμετωπίσετε;
30. Υπάρχουν συμπεριφορές του παιδιού σας που θα θεωρούσατε ανησυχητικές;
Ναι
Όχι
31. Πώς τις αντιμετωπίζετε;
32. Θεωρείτε ότι η δική σας παρέμβαση είναι αρκετή, για να βοηθήσει το παιδί σας;
Ναι
Όχι
33. Σε ποιο στάδιο θεωρείτε ότι είναι αναγκαία η προσφυγή σε ένα θεσμικό πλαίσιο (κάποιον ειδικό φορέα ή άτομο) πέρα από την οικογένεια και το σχολείο;

Σας ευχαριστούμε για το χρόνο που διαθέσατε!